

آسا، دستور جاماسب (۱۱۰۴-۱۱۶۶ق / ۱۶۹۳-۱۷۵۳م) از پارسیان دانشمند و ایران‌شناس شبه‌قاره.

او کهنترین پسر ارود (هیرید) آسا فریدون جی و از نوادگان جاماسب آسای معروف بود. در نوساری^(۱) واقع در بخش بروچ گجرات زاده شد و پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی نزد دستور پالن فریدون در ۱۱۲۱ق به مرتبه هیربدی رسید. فارسی را نزد مولوی نجم‌الدین نوساری و سنسکریت و نجوم را از پاندیت سکهورام^(۲) آموخت (اردشیر، ۵؛ مهروان جی، ۲۱۸). در ۱۱۲۴ق برای ادامه تحصیل به مدرسه حکومتی بروچ^(۳) رفت و در آنجا نزد دستور جمشید جی کام‌دین جی به فراگیری زند و پهلوی پرداخت و آموزش فارسی را نیز نزد منشی مولوی معصوم شاه دنبال کرد و با اهتمامی که به فراگیری این زبان داشت توانست در آزمون حکومتی زبان فارسی به‌رتبه اول نایل آید (اردشیر، ۶؛ مهروان جی، همان‌جا). سپس نزد یکی از مأموران دولت به‌نام عبدالله بن حاجب به فراگیری زبان عربی پرداخت و سنسکریت را نیز نزد کیشورام شاستری^(۴)، از برهمنان احمدآباد ادامه داد. دستور جاماسب جی در ۱۱۳۰ق با اندوخته‌های علمی بسیار و نگرشهای تازه و اصلاح‌طلبانه در قوانین دینی زردشتی به زادگاه خویش، نوساری، بازگشت. او در ۱۱۴۷ق پس از درگذشت دستور داراب پالن به ریاست انجمن زردشتیان نوساری برگزیده شد (اردشیر، ۱۴؛ مهروان جی، ۲۲۵) و سرانجام پس از ۱۹ سال مقام دستوری در همان‌جا درگذشت.

فعالیت‌های دینی و آثار. دستور جاماسب جی از روحانیان دانشور جامعه پارسیان هند بود. او دریافت که میان آداب و رسوم و قوانین رایج زردشتیان ایران و پارسیان هند تفاوت‌هایی وجود دارد و کوشش بسیاری برای اتحاد و محو این اختلافات مبذول داشت و در یکسان کردن احکام دینی چندان پیش رفت که سنت‌گرایان را نگران ساخت (اردشیر، ۱۲؛ مهروان جی، ۲۲۳-۲۲۴). در ۱۱۳۱ق پرسش‌های دینی خویش را که اکنون به «روایت دستور جاماسب آسا» شهرت یافته برای دستورهای ساکن ایران فرستاد و پس از چندی دستور جاماسب ولایتی کرمانی نیز با پاسخ‌های آن وارد سورت شد. آسا پس از تأیید

نظریاتش از جانب دستوران ایران، در بیان افکار اصلاح‌طلبانه خود راسخ‌تر شد. او برخی از متون دینی چون «هرمز‌دیش» و «سروش یشت هادخت» را برخلاف نظر رایج میان موبدان سنت‌گرا ترجمه کرد و بر آن بود که هر بهدینی پس از رسیدن به «دینداری» و کسب دانش‌های دینی می‌تواند به‌مقام دستوری نایل آید (اردشیر، ۱۰؛ مهروان جی، ۲۲۲). فتوای معروف او در مورد نبستن دهان میت با دهان‌بند، اعضای انجمن را چندان پرآشفت که به خانه وی حمله بردند (اردشیر، مهروان جی، همان‌جاها). اما روحیه تسامح و تساهل و نیز ارادتش به جاماسب ولایتی، سرانجام سبب محبوبیت بسیار او در میان جامعه پارسیان شد. از دستور جاماسب جی اشعار فارسی زیادی در دست است که در دیوانی گرد آمده و اکنون موجود است. مضمون اشعار وی عرفانی و بیان‌کننده عشق الهی است. او پاره‌هایی از «یشتها» را نیز از پهلوی به فارسی و گجراتی ترجمه کرد که بخشهایی از آن مورد بازبینی دستور داراب پالن قرار گرفت (اردشیر، ۸؛ مهروان جی، ۲۲۰).

منابع: اردشیر خورشید جی، تواریخ خاندان دستور جاماسب آسا، بمبئی ۱۹۱۲م؛ مهروان جی خورشید جی، آتورنان نامه، بمبئی ۱۹۲۳م.

دانشنامه شبه‌قاره - عبدالشکور قادری

1. Nosāri

2. Sakhuram

3. Broach.

4. Keshav Ram Shastri